

Markalaşma, bölgesel damgalama ve soylulaştırma: Antalya Balbey Mahallesi örneği¹

*

Özgür Öztürk², Nadir Suğur³

Öz

Bu çalışmada, kentlerin markalaştırma sürecinden geçtiği günümüzde, markanın bir parçası olarak görülmeyen kesimlerin maruz kaldığı damgalamanın, tabandan gelen soylulaştırma talepleriyle ilişkisi tartışılmaktadır. Markalaştırma yolunda hızla dönüşen Antalya'nın merkezinde yer alan, ancak bir çöküntü alanı olarak kalan tarihi Balbey Mahallesi'ne odaklanan bu çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır: (i) Kentleşme dinamikleri ve özgün koşullarının, farklı gelir grupları ve etnik kökenden bireylerin bir arada yaşadığı karma bir topluluk (mixed communities) oluşturduğu Balbey'de damgalama süreci nasıl işlemektedir? (ii) Mülk sahiplerinden gelen damgalayıcı söylemler ile soylulaştırma taleplerinin sınıfsal, kültürel ve politik boyutları birbiriyle nasıl ilişkilendirilmektedir? (iii) Mahalledeki temel hizmetleri aksatarak gündelik yaşamı zorlaştıran kamu, mülk sahipleri ve kiracılar arasındaki gerilimi nasıl derinleştirmektedir? (iv) Kamu, mülk sahiplerinden gelen damgalama ve soylulaştırma taleplerini nasıl güçlendirmektedir? Çalışma, 14'ü Balbey Mahallesi sakini ve 4'ü kentteki kurumsal aktörlerinden oluşan toplam 18 katılımcıyla gerçekleştirilen derinlemesine mülakatların analiziyle yürütülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında, ilgili literatürdeki mevcut birikim bir adım ileri taşınmakta ve bölgesel damgalamanın oluşum mekanizmalarına dair yeni araştırma gündemleri tartışmaya açılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel damgalama, soylulaştırma, marka kent, kentsel ayrışma, Antalya.

Atıf/Cite

Öztürk, Ö., & Suğur, N. (2025). Markalaşma, bölgesel damgalama ve soylulaştırma: Antalya Balbey Mahallesi örneği. *İdealkent*, 49, 273–302. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1731843>

¹Bu çalışmada, 2024 yılında tamamlanan “Bir Marka Kent Olarak Antalya: Yeni Kentleşme Pratiklerinin Kent ve Kentliler Üzerindeki Etkileri” isimli doktora tezi için Balbey Mahallesi sakinleri ve kentin kurumsal aktörleriyle gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlardan elde edilen veriler kullanılmıştır.

² Sorumlu yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ROR: <https://ror.org/015scty35>, ORCID: 0000-0003-4832-4090

E-Posta: ozgurozturk@kastamonu.edu.tr

³Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,

ROR: <https://ror.org/05nz37n09>, ORCID: 0000-0002-3855-7555, E-Posta: nsugur@anadolu.edu.tr

Branding, territorial stigmatization and gentrification: The case of Antalya Balbey Neighborhood

*

Özgür Öztürk⁴, Nadir Suğur⁵

Abstract

This study discusses the relationship between the stigmatization experienced by those not seen as part of the brand and grassroots demands for gentrification when cities are undergoing a process of branding. Focusing on the historic Balbey Neighborhood, which is located in the center of Antalya, a rapidly transforming city on the road to branding but remains a depressed area, this study seeks answers to the following questions: (i) How does the stigmatization process work in Balbey, where urbanization dynamics and unique conditions have created a mixed community where individuals from different income groups and ethnic backgrounds live together? (ii) How are stigmatizing discourses from property owners and class, as well as cultural and political dimensions of gentrification demands, related to each other? (iii) How does the public, which makes daily life difficult by disrupting basic services in the neighborhood, deepen the tension between property owners and tenants? (iv) How does the public reinforce stigmatization and demands for gentrification from property owners? The study was conducted through the analysis of in-depth interviews with 18 participants, 14 of whom were residents of Balbey Neighborhood and 4 of whom were institutional actors in the city. In light of the findings, the study takes the existing body of literature one step further and opens up new research agendas on the mechanisms of territorial stigmatization.

Keywords: Territorial stigmatization, gentrification, brand city, urban segregation, Antalya.

⁴ Corresponding Author: Assistant Professor, Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, ROR:

<https://ror.org/015scty35>,

ORCID: 0000-0003-4832-4090, E-Mail: ozgurozturk@kastamonu.edu.tr

⁵ Prof. Dr., Anadolu University, Faculty of Letters, Department of Sociology,

ROR: <https://ror.org/05nz37n09>, ORCID: 0000-0002-3855-7555 E-Mail: nsugur@anadolu.edu.tr

Giriş

Bu çalışmada, kentlerin küresel arenada boy göstermek adına giriştikleri kıyasıya rekabet içerisinde dönüşümü gündeme gelen damgalı mekanlarda, -L. Wacquant'ın bölgesel damgalamanın bir varyasyonu olarak tanımladığı- mekânın üyelerince yeniden üretilen iç damgalamaların, mahallelerden yükselen soylulaştırma taleplerinde oynadığı rol ele alınmaktadır. Küresel rekabetteki yerini güçlendirme yolunda büyük mekânsal dönüşümlerin yaşandığı Antalya'nın sit alanı statüsündeki Balbey Mahallesi'ni konu alan çalışmada (a) mülk sahiplerinin mahalleye ilişkin bölgesel damgalamaları kiracılara yönlendirerek nasıl yeniden ürettiği, (b) damgaların soylulaştırma beklentilerindeki rolü ve (c) bu süreçte kamunun rolü tartışılmaktadır.

2017 yılında Antalya'nın yerel gazetesinde yayımlanan bir haber, kent merkezindeki bir mahallede çalınan rögar kapaklarını konu edinmişti. Söz konusu olay Antalya'nın turistik kent merkezinde çöküntü alanı olarak kalmış olan, tarihi sit alanı statüsündeki Balbey Mahallesi'nde gerçekleşmişti. Tarihi binaların yandığı /yakıldığı, evlerin işgal edildiği, hırsızlığın ve uyuşturucu madde kullanımının/satışının yaygınlaştığı haberleriyle gündeme gelen mahallede; yıllardır çözilemeyen mülkiyet problemleri ve bir türlü başlatılamayan restorasyon süreci de tartışmaların odağındaydı.

Balbey'deki mülk sahipleri, kimi zaman projenin başlamamasına, kiracılara ve yaşanan olumsuzluklara karşı gösterdikleri tepkilerle, kimi zaman ise dönüşüm projesinden hak kaybı yaşayacaklarına ilişkin itirazlarıyla yerel medyada gündeme gelmektedir. Mülk sahipleri, belediye, sivil toplum, kuruluşları ve medya gibi kent aktörlerinin mahalleye dair damgalayıcı söylemlerini -çoğunluğu etnik azınlık, göçmen ve yoksullardan oluşan- kiracılara yönelterek yeniden üretmekte ve mahallenin köklü bir biçimde soylulaştırılmasını talep etmektedirler. Balbey'in Antalya'nın küresel marka kent olma yolundaki cazibe merkezleri arasında bir çöküntü alanı olarak kalması, mülk sahiplerinin yeni kent ekonomisinden yeterince pay alamadıkları düşüncesini pekiştirmekte ve öfkelerini artırmaktadır. Mülk sahipleri dönüşümün önündeki engel olarak gördükleri kiracılara yönelik damgalayıcı söylemlerini, bu kişilerin kent markası ve mahallenin tarihi kimliği ile uyuşmadığı gibi gerekçelerle temellendirmektedir.

Bu çalışmada, kentlerin markalaştırıldığı bir dönemde, bu markaya dahil edilemeyen grupların maruz kaldığı damgalamanın, tabandan gelen soylulaştırma talepleriyle olan ilişkisi incelenmektedir. Markalaşma süreciyle hızla dönüşen Antalya'nın ortasında bir çöküntü alanı olarak kalan tarihi Balbey Mahallesi'ne odaklanarak:

1) Farklı gelir gruplarından ve etnik kökenlerden insanların birlikte yaşadığı karma bir topluluk olan Balbey'de damgalama sürecinin nasıl işlediği,

2) Mülk sahiplerinin damgalayıcı söylemlerinin ve soylulaştırma taleplerinin sınıfsal, kültürel ve politik boyutları ve bunların nasıl ilişkilendirildiği,

3) Kamunun mahalledeki temel hizmetleri aksatarak gündelik yaşamı nasıl zorlaştırdığı ve bu durumun mülk sahipleri ile kiracılar arasındaki gerilimi nasıl derinleştirdiği,

4) Kamunun mülk sahiplerinin damgalayıcı söylem ve soylulaştırma taleplerini nasıl güçlendirdiği tartışılacaktır.

Çalışmada, damgalama, soylulaştırma ve kentsel dönüşüm literatürü ile araştırmanın yöntemi açıklandıktan sonra, Balbey'in çöküntü alanına dönüşme süreci, kentin büyüme dinamikleri bağlamında yeniden değerlendirilmesi ve mevcut durumu ele alınacaktır. Ardından, mülk sahiplerinin kiracılara yönelik damgalayıcı söylemleri incelenerek; onları neden kentin ve kent markasının bir parçası olarak görmedikleri, soylulaştırma taleplerini nasıl gerekçelendirdikleri ve bu dönüşümden ne tür beklentilere sahip oldukları tartışılacaktır. Bir sonraki bölümde, kamunun uygulamalarının damgalama sürecini nasıl derinleştirdiği ve hangi stratejileri izlediği ele alınacaktır. Kamunun Balbey'deki "altyapısal şiddeti" artırarak; bölgenin peyzajından güvenliğine kadar temel hizmetleri mülk sahiplerinin dönüşüme razı olması şartına bağlaması ve bu yolla gündelik yaşamı zorlaştırmasının, mülk sahiplerinin kiracılara yönelik öfke ve damgalayıcı söylemlerini nasıl beslediğine dikkat çekilecektir. Sonuç bölümünde ise yerin dönüşümü, kurumsal aktörler ve damgalama arasındaki ilişkiyi ortaya koyan mevcut çalışmaların ötesine geçilerek, Balbey örneği üzerinden bölgesel damgalamanın oluşum mekanizmasına dair ortaya çıkan yeni araştırma gündemleri tartışılacaktır.

Soylulaştırmanın Sembolik Anahtarı: Bölgesel Damgalama

Wacquant, bölgesel damgalama kavramını; yoksulluğun ve etnik ayrımcılığın yoğunlaştığı gettoları suç, sapkınlık, tembellik ve ahlaksızlık gibi olumsuz özelliklerle etiketlenmesine dayanan ve kent kaynaklarının eşitsiz dağılımından kentsel dönüşüm, soylulaştırma ve özelleştirme süreçlerine kadar birçok uygulamaya meşruiyet kazandıran bir tür "simgesel dinamit" olarak tanımlamaktadır (Wacquant, 2024, s.75). Bölgesel damgalama aracılığıyla kent yoksulluğuna mekânsal nitelik kazandırılarak buraların dönüşümündeki radikal uygulamalara dair toplumsal rızanın üretilmesi hedeflenmektedir.

Bölgesel damgalamanın iki önemli işlevi vardır. Öncelikle bir bölgeyi lekelemek buralara yapılacak yatırımların önünü kapatmaktadır (Kallin ve Slater, 2014, s.1353-1354). Bu mahalleler yatırımların azalmasıyla, fiziksel olarak yenilenme imkânlarını kaybedip kentin gelişim sürecine ayak uyduramaz hale gelmektedir. Böylece bölgenin kendisini yenileme kapasitesinin olmadığı yönündeki söyleme

kapı aralanıp, yatırımların yokluğu ve fiziksel yıpranmanın yükü damgalanmış insanların sırtına yüklenirken kentsel dönüşüm tek çare olarak sunulmaktadır.

İkinci olarak bölgesel damgalama bu mahallelerdeki soylulaştırıcı uygulamalara dair toplumsal rızanın temelini atmaktadır. Buralardaki olaylar kent elitleri ve medya eliyle yaratılan seçici ve abartılı temsillerin neden olduğu “korku, tiksinti ve kınama” kaynaklı duyguları harekete geçirmek ve kentsel dönüşümdeki sert müdahaleler, mülksüzleştirme ve soylulaştırma hamlelerine meşruiyet sağlamak adına dolaşıma sokulmaktadır (Wacquant, Slater, ve Pereira, 2014, s.1274). Bu söylem öylesine güçlüdür ki yaftalanan mahallelerle hiç teması olmamış insanların rızasını almada dahi etkilidir (Kallin ve Slater, 2014, s.1363). Yaratılan distopik anlatı, gerçeğin yerini kolayca alarak, bu mekanların her ne pahasına olursa olsun dönüştürülmesini toplumsal faydanın konusu haline getirir.

Böylece bölgesel damgalamayla karanlık bir tablo resmedilirken soylulaştırma da bu karanlığın dağıtılması için toplumun ödemesi gereken bir bedel olarak sunulur. Bütün bu hikâyenin merkezinde ise orta sınıf yaşam tarzının yüceltilmesi yatmaktadır. Mekânsal yenilemeyle mahallelerin kötü şöhretini ortadan kaldırma projesinin (Hastings ve Dean, 2003, s.171) kültürel ayağı olarak orta sınıf yaşam tarzının inşası, rehabilitasyon (Kallin ve Slater, 2014, s.1362) olarak tarif edilir.

Bu bağlantı karma topluluklar (mixed communities) tartışmalarında çok daha belirgindir. Karma topluluklar batıdaki sosyal konut bölgelerinde yoğunlaşan ekonomik, sosyal ve kültürel dezavantajlılığın yarattığı sorunlara karşı bir politika olarak (Ruming, Mee ve M'Guirk, 2004, s.234) farklı sınıf ve kimliklere sahip kesimlerin birlikte yaşamaları fikrine dayanmaktadır (Arthurson, 2010: 50). Dezavantajlı grupların mekânsal yoğunlaşmasının sorunları derinleştirdiği savından hareketle (Arthurson, 2002, s.246) orta sınıflarla birlikte yaşamının onlara daha güçlü sosyal ağlar ve yeni bir yaşam vizyonu kazandıracağı varsayılmaktadır. Öte yandan bu projeleri temelde damgaları meşrulaştıran ve orta sınıf yaşam tarzını yücelten uygulamalar olarak gören kimi araştırmacılar, buralardaki üst sınıfların yoksulluk damgalarını ve ayrışma stratejilerini üretmeye devam ettiklerini göstermektedir (Arthurson, 2010, s.56; Watt, 2009, s.2874).

Diğer taraftan Türkiye, Brezilya gibi Küresel Güney'in agresif, hızlı ve çoğunlukla popülist kentleşme pratiğine sahip ülkelerdeki kentsel konfigürasyonlar farklı kesimleri sınırları belirsiz biçimde yan yana getirebilmektedir (Randolph ve Storper, 2023, s.15). Buralarda kimi zaman lüks bir rezidansın hemen yanında gecekondü mahalleleri yer alabilmekte veya dönüşümü söz konusu olan mahallelerde sınıfsal ve kültürel farklılıkların yoğun olduğu bir demografi görülebilmektedir (Öğünç, 2013, s.130). Bilhassa çöküntü mahallelerinin etrafının hızla dönüştüğü örneklerde mahallenin içerisi ve dışarısında “rant farkı (rent gap)”

(Smith, 2017, s.215) derinleşebilmekte, dönüşümden kar eden ve edemeyen kesimler (çoğunlukla ev sahibi ve kiracılar) arasındaki çatışma ve iç damgalama eğilimi artmaktadır.

Bu tür ülke deneyimlerinde, Wacquant'ın yakın ilişkilere ve özel etkileşimlere dayalı olarak tanımladığı iç damgalama ile "aşağıdan ve içeriden gelen uzamsal aşağılamanın" (Wacquant, 2024, s.100) önemini yeniden düşünmek gerekmektedir. Wacquant, bu tür damgalamanın düşük yoğunluklu olduğunu belirtir ve bunu şöyle açıklar: "...medya söyleminden bağımsız olarak sakinler, komşular ve yerel firmalar, konut savunucuları, sokak düzeyindeki bürokratlar ve kent yetkilileri arasında yatay simgesel alışverişlerle sürdürülen düşük hacimli, yerel bir iç damgalama söylemine işaret eden seyrek ve dağınık kanıtlar" (Wacquant, 2024, s.100)

Fakat yine Wacquant'ın kavrama dair özgünlüklere dikkat çektiği analizinden hareketle⁶ Küresel Güney'in hızla büyüyen kentlerinde iç damgalamanın etkili ve önemli olduğunu söylemek mümkündür. Marjinalleştirilmiş gettoların sınıfsal ve etnik olarak homojen olduğu kentlerde iç damgalamanın seyrek görülmesi anlaşılabilir. Fakat Küresel Güney'in marka olma iddiasındaki kentlerinde sıkça görülen varıl ve yoksul alanların yakınlaştığı örneklerde veya karma topluluklarda iç damgalamanın etkisi artabilir.

Ayrıca devletin cezalandırıcı kanadının daha güçlü olduğu bu ülkelerde mekânsal dönüşümün mülk sahipleri ve kent yöneticileri arasındaki mutabakata dayalı olması, mahalledeki gerginlik ve huzursuzluğun tırmandırılmasını etkin bir stratejiye (çoğunlukla bıkırma politikası) dönüştürmektedir. Altyapısal şiddeti artırmak (Lemanski, 2022), mahallenin güvenliğini sağlamamak, temel hizmetlerden mahrum bırakmak vb. stratejilerle bu mahallelerdeki gündelik yaşamı zorlaştırmak, mülk sahiplerinin diğer kesimlere dair damgalama eğilimini ve soylulaştırma talebini ortaya çıkarabilir. Bu noktada iç damgalama dönüşümün önünü açmak adına önemli bir rol oynayabilir.

Balbey'in hikayesi bütün bu literatürdeki tartışmaları çarpaz kesen çarpıcı bir örnektir. İlk olarak mahalle demografik açıdan bir karma topluluk niteliği taşımaktadır. Fakat bu bir rehabilitasyon politikasıyla değil kentin büyüme dinamikleri dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Mahallede kiracılar ve mülk sahiplerinin bir kısmı beraber yaşamaktadır. Bu durum ise çıkarları çatışan iki kesimi ortaya çıkarmaktadır. Bir tarafta dönüşümün tamamlanıp rantlarına erişmek isteyen

⁶"Bu karşılaştırmanın temel alacağı tasarımı; (i) bir kıta için şekillendirilmiş analiz aygıtının başka bir kıtaya tümüyle aktarılabilmesini varsaymaması; (ii) bütün "ulusal" kavramsal araçların içinde, her ülkenin tarihini, sınıf mücadelesini yansıtan ona has toplumsal, siyasal ve ahlaki varsayımlar barındırdığı gerçeğine karşı hassas olması; (iii) toplumsal hareketsizlik ve kent mülksüzlüğünün anlamlarına ve bunlarla ilgili canlı deneyimlere tutarlı şekilde kulak vermesi; (iv) bireysel stratejileri ve ortak güzer-gahları metropolün yerel toplumsal ve mekânsal yapısına olduğu kadar devletin ve piyasanın ulusal ölçekli çerçevelerine de oturtmaya çalışması gerekir" (Wacquant, 2008: 187).

mülk sahipleri diğer tarafta dönüşümden sonra nereye sürüleceklerini bilemeyen kiracılar. Bu kompozisyon içerisinde mülk sahipleri, kent elitleri ve kiracılar arasında ikircikli konumlanmalar söz konusudur. İlk olarak mülk sahipleri bir taraftan dönüşümden hak ettiklerini alamayacakları kaygısıyla kent elitleriyle mücadele etmektedir. Öte yandan mahallenin çöküntü haline gelmesinin nedeni ve dönüşümün önündeki engel olarak gördükleri kiracılara dair damgalayıcı söylemleriyle kent elitlerinin bölgesel damga stratejisine destek verip, onlarla yakınlaşmaktadırlar. Diğer taraftan -devlet merkezli soylulaştırmanın güçlü olduğu örneklerdeki gibi (Erman, 2020, s.132-137)- kamunun, dönüşümü sürecini uzatmak, projenin detaylarını gizlemek, altyapısal şiddeti derinleştirmek, temel güvenlik hizmetlerini mülk sahiplerinin dönüşüme rıza göstermelerine bağlamak, kamulaştırma baskısı vb. stratejilerle Balbey'deki yaşamı zorlaştırdığı görülmektedir. Bu stratejiler mahalledeki iç damgalama olgusunu ve kiracıların gönderilmelelerine dair yerelden gelen talebi güçlendirmektedir.

Araştırmanın Sahası ve Yöntemi

Bu araştırma Türkiye'de turizmin başkenti olarak bilinen ve küresel marka kent olma yolunda büyük dönüşümlerden geçen Antalya'nın merkezinde çöküntü alanı olarak kalmış Balbey Mahallesi'ni ele almaktadır. Turizm alanında marka kent olma hedefi Antalya'nın son 25 senesine damgasını vurmuştur. Bilhassa kentin sahil hattı markanın showroomu gibi tasarlanarak yeniden şekillendirilmektedir. Bu bölge kentsel dönüşüm projeleri, mega projeler ile dönüştürülmekte, sit alanı statüsündeki mahalleler restorasyon sürecine sokulmakta ve AVMLer, oteller, eğlence mekanları vb. ile tüketim merkezi haline getirilmektedir. Bütün bu mekânsal hareketliliğe her yıl sayısı milyonları bulan turistler ve aldığı hızlı iç göç eklenerek kenti büyük bir keşmekeş içerisine sokmaktadır.

Balbey bu dönüşüm furiasının ortasında kalmış bir mahalledir. Tarihi bir sit alanı olarak tescillenmiş mahallede çoğunluğu Romanlardan, Suriyelilerden, kent yoksullarından oluşan kiracılar ile mahalleyi terk etmemiş/edememiş az sayıda mülk sahipleri bir arada yaşamaktadır. 2008 yılında restorasyon projesiyle dönüştürülmesi kararlaştırılmasına karşın projenin hala hayata geçirilmemesi, mülk sahiplerinin hak kaybına uğramamak için belediyeyle giriştikleri mücadele ve kiracıların mahalleyi çöküntü alanına dönüştürdüğü yönündeki söylemlerle Balbey'de geleceği belirsiz ve gerilimli bir yaşam süregelmektedir. Bu karmaşa içerisinde mülk sahipleri mahalleye dair damgaları kiracılara yöneltip, yeniden üretmekte ve mahallede kiracıları kapsayacak bir soylulaştırma dalgasının başlaması gerektiğini savunmaktadırlar.

Çalışma kapsamında biri mahallenin muhtarı, biri mülk sahiplerinin kurduğu dernek (Balbey Mahallesi ve Bölgesi Koruma Kentsel Yenileme Geliştirme Güzelleştirme Kültür ve Dayanışma Derneği / BALDER) ve geriye kalanı mahalle sakinleriyle olmak üzere 14 katılımcının yer almaktadır. Burada katılımcılar, birbiriyle bağlantılı kişilere erişime dayanan (Neuman, 2006, s.324) ve araştırma sorularına kapsamlı cevapların bulunmasına imkân veren (Yin, 2011, s.89) kartopu örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Görüşülen bir diğer grup ise kentin kurumsal aktörleridir. Bu grupta Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin alt birimlerindeki yöneticilerden, Antalya'daki meslek odalarından ve Kent Konseyi yöneticilerinden oluşan 5 katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcılar araştırma sorusuna en uygun cevabın bulunabileceği varsayılan grubun doğrudan belirlendiği amaca yönelik örneklem yöntemi (Yin, 2011, s.88) ile seçilmiştir. Katılımcıların niteliğini belirginleştirmek amacıyla Balbey Mahallesi'nden olan katılımcılar B kurumsal aktörler ise K kısaltmalarıyla kodlanmıştır. Katılımcılara dair detaylar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Balbey Mahallesi'ndeki Katılımcıların Bilgileri

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Mülkiyet Durumu
B1	56	Erkek	Muhtar	Mülk Sahibi
B2-BALDER	-	-	-	-
B3	48	Erkek	Esnaf	Mülk Sahibi
B4	43	Erkek	Esnaf	Mülk Sahibi
B5	48	Erkek	Esnaf	Mülk Sahibi
B6	51	Erkek	Esnaf	Mülk Sahibi
B7	44	Erkek	Esnaf	Mülk Sahibi
B8	43	Kadın	Emekli	Mülk Sahibi
B9	76	Kadın	Emekli	Mülk Sahibi
B10	70	Erkek	Emekli	Mülk Sahibi
B11	75	Erkek	Emekli	Mülk Sahibi
B12	76	Erkek	Emekli	Kiracı
B13	78	Erkek	İşsiz	Kiracı
B14	49	Kadın	Gündelikçi	Kiracı

Tablo 2. Kurumsal Düzeydeki Katılımcıların Bilgileri

Katılımcı Kodu	Kurum Adı
K1	Kent Konseyi
K2	Kent Konseyi
K3	Antalya Büyükşehir Belediyesi
K4	Şehir Plancıları Odası
K5	Antalya Büyükşehir Belediyesi

Katılımcılardan elde edilen veriler, insanların yaşamlarını ve eylemlerini anlamlandırma biçimlerine dair kapsamlı ve derinlemesine bilgi sahibi olmaya (Yin,

2011, s.7-8) ve bunları yorumlamaya (Willig, 2014: 136) imkân veren nitel bir yaklaşımla analiz edilmektedir. Bilhassa nitel araştırmaların olguların iç ve dış unsurlarıyla birlikte ele alarak tartışmayı mümkün kılması (PalMBERGER ve GINGRICH, 2014, s.95) Balbey'deki soylulaştırma taleplerini ve iç damgalama süreçlerini ortaya çıkartan yapısal ve öznel gerekçeleri ilişkisel bir biçimde anlamak için uygun araçlar sunmaktadır. Bu kapsamda veriler Balbey'deki iç damgalama sürecini ve kamunun buradaki rolünü tartışmaya imkân verecek temalar altında analiz edilmektedir. İç damgalama süreci; mülk sahiplerinden yükselen *radikal değişim ve soylulaştırma taleplerinde*, bu taleplerini rasyonelleştirme çabası olarak *kiraçların sınıfsal ve kültürel olarak kentin markasından ve Balbey'den dışlanma gerekçelerinde* ve damganın Balbey'i markanın parçası yapma yolunda oynadığı rol bağlamlarıyla analiz edilecektir. Son olarak da kamunun (sorunlara kayıtsız kalma, hizmetlerden yoksun bırakma gibi stratejileriyle) iç damgalama ve soylulaştırma çığrısının oluşumundaki etkisi tartışılacaktır.

Balbey'in Düşüşü ve Yükselişi

Antalya'nın tarihi Kaleiçi dışındaki ilk yerleşim yerlerinden biri olan Balbey Mahallesi'nin geçmişi 1500lere kadar gitmektedir (Kepenek, Gençel ve Güç, 2015, s.79; Antalya Büyükşehir Belediyesi [ABB], 2014, s.5). Mahalle -diğer birkaç mahalle ile birlikte- modern Antalya'nın kent merkezinin ayrılmaz bir parçasıdır (Gül, 2006, s.121). Uzun yıllar kent merkezindeki ticaretin önemli lokasyonlarından olan ve bugün bir çöküntü mahallesine dönüşen Balbey koruma altına alınmış tarihi bir sit alanıdır. Yıllardır çözölemeyen dönüşüm problemleri mahallenin yenilenme kapasitesini kaybettirmiş ve hızla büyüyen kent merkezinden kopmasına neden olmuştur (ABB, 2014, s.23).

Son 50 yılda -turizmin de etkisiyle- kıyılaşma biçiminde kentleşmenin öne çıktığı Antalya, deniz kenarından başlayarak doğu ve batı akslarına doğru hızla büyümüşür. Süreçte kentin doğu tarafındaki Lara ile batı tarafındaki Konyaaltı bölgeleri arasındaki kıyı hattında lüks konutların, turistik tesislerinin ve tüketim mekanlarının oluşumunu beraberinde getirmiş, kentin demografisi de dönüşmüşür. 2000lerdeki Antalya'nın küresel bir marka kent olma vizyonu bu eğilimleri daha da hızlandırmıştır. İlçelere ve her şey dahil otellere sıkışmış turizmi kent merkezine yaymayı hedefleyen markalaşma stratejisi temelde kent merkezini büyük projelerle bir cazibe bölgesi haline getirmeye dayanmaktadır. Bu yıllar süresince alışveriş merkezleri, lüks oteller, tramvay hatları, restorasyon projeleri, kültür sanat merkezleri vb. ile kent merkezinin sureti hızla değiştirilmiştir. Öte yandan iş merkezleri, küçük üretim alanları, sanayi siteleri ve otogar gibi alanlar kıyıdan uzaktaki çepelere taşınmıştır.

Kıyı bölgelerinin birer cazibe alanı haline getirilmesine varlıklı kesimlerin buralara yerleşmesi de eşlik etmiştir. Sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı kesimler ise mekânsal ve sosyal olarak cazibe alanların ve dönüşüm sürecinin dışına itilmiş ve kentin gettolaşmış belli mahallelerinde ikamet etmek durumunda kalmıştır. Bilhassa cazibe alanı içerisinde kalan gecekondu alanlarının kentsel dönüşümüne sokulmasıyla buradaki yoksul kesimler ya çeperlere ya da merkezde kalan az sayıdaki gecekondu mahallelerine taşınmışlardır.

Balbey Mahallesi bu yer değiştirmenin son uğraklarından biridir. Aralarında Balbey'in de bulunduğu (Haşımışcan gibi) bazı mahalleler ekonomik, ticari ve sosyal yönden bir düşüş yaşamış ve çöküntü alanı haline gelmiştir. Mahalle, bugün, fiziki ve sosyal açıdan kentin geri kalanından kopuk bir haldedir (Kepenek, Gençel ve Güç, 2015, s.78). Mahalle büyük oranda kaçak otopark alanı (ABB, 2014, s.9) ve geri dönüşüm deposu olarak kullanılmaktadır. Öyle ki kimi koruma altındaki parseller dahi otopark ve/veya depoya dönüştürülmüş durumdadır.

Denetimsizliğin neden olduğu bu gelişmelere suç olgusu da eşlik etmektedir. Mahallelinin aktardığı şekliye işgalcilik, madde kullanımı / satışı ve asayiş problemleri mahallede yaygındır. Mülk sahibinin rızası veya bilgisi olmadan konutlara yerleşenler için kullanılan işgalcilik, mahallelinin başlıca problemlerindendir. İkinci olarak madde kullanımı ve satımı mahalledeki sorunlardan bir diğeridir. Gençler arasındaki uyuşturucu kullanımının yaygınlığının yanı sıra çok sayıda metruk yapının var olması, Balbey'i mahallenin dışındakiler içinde bir uyuşturucu kullanım alanına dönüştürmüştür. Dahası, mahalle uyuşturucu satış merkezlerinden bir tanesidir. Özellikle Antalya'da gece hayatının sürdüğü Kaleiçi bölgesi (250 metre) için bir tür uyuşturucu temin noktası durumundadır. Bunlarla da bağlantılı fakat büyük oranda hurdacılık kaynaklı hırsızlık ve genel şiddet olayları mahalledeki yaygın asayiş problemlerindendir.

2000 sonrası Antalya'nın markalaşma serüveni Balbey'in anlamını değiştirmiştir. Gerek konumu gerekse tarihi niteliği kentin marka vizyonu açısından Balbey'e yeni anlamlar kazandırmış, dönüşümü gündeme gelmiştir. Özellikle kent merkezinin marka değerini arttırmaya yönelik inşa edilen mega projelerin (Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi, Şarampol Caddesi Projesi, Ali Çetinkaya Caddesi Projesi, Doğu Garajı Kültür ve Ticaret Merkezi) tam ortasında yer alması (ABB, 2018, s.3-4) Balbey'in dönüşümü ile markalaşma stratejilerini birbirine bağlamıştır. Bilhassa tarihi bir sit alanı oluşu turizm odaklı bir cazibe merkezi oluşturmak adına fırsat olarak görülmüş (ABB, 2019, s.119) ve kentin bütün bir markalaşma stratejisinin parçası ve destekleyicisi olarak yeniden önem kazanmıştır. Böylece 2008 yılında Balbey'i de kapsayan bir plan devreye sokulmuştur. Fakat mülk sahiplerinin taleplerinin karşılanmaması, müzakere süreçlerinin işletilme-

mesi, planların açıkça gösterilmemesi gibi nedenlerle mülk sahipleri projeye direnç göstermiş ve bir dayanışma derneği (BALDER) kurmuşlardır. Diğer taraftan büyükşehir belediyesinin AKP ve CHP arasında sürekli el değiştirmesinin de etkisiyle proje hayata geçirilememiştir.

Balbey, 1980lerle başlayan ivmesini 2000lerden sonra kazanan Türkiye’deki kentsel ekonomi politığın getirdiği gerilimli dönüşüm hikayelerinden bir tanesidir. Bir tarafıyla küresel rekabet içerisinde yer almayı amaçlayan diğer taraftan kentsel dönüşümü kalkınma aracı olarak gören bu bakış Türkiye’de kentleşmenin merkezine yerleşmiştir. Oteller, rezidanslar, AVMler, lüks ofisler, finans merkezleri, butik mağazalar vb. kent merkezlerinin mekanları olarak belirirken (Keyder, 2018, s. 26, Keleş, 2010, s. 30) hızlı dönüşümler başta konut piyasası olmak üzere önemli kırılmalara neden olmaktadır (TEPAV, 2015, s. 6). Özellikle kent merkezinde artan rant yoksul mahallelerin dönüşümünü gündeme getirmiş ve kentlerde soylulaştırma dalgası yaratmıştır. Bu sürecin en önemli aktörü haline gelen TOKİ, bir taraftan kentlerdeki toplu konut projeleri ile kent merkezlerindeki yoksul kesimin çeperlere taşınmanın alt yapısını oluşturup, kent yoksullarını kredi üzerinden piyasaya eklemelerken (Doğru, 2024: 333-334) diğer taraftan kent merkezinin yeni çehresi için alan açmaktadır.

Balbey’in durumu da Türkiye’deki diğer örneklerle benzerlik göstermektedir. Özellikle küreselleşme yolunda değişen kente ayak uyduramayarak çöküntü alanına dönüşmesi bağlamında İstanbul Derbent (Şen ve Öktem Ünsal, 2013), tarihi bir sit alanı olmasından kaynaklı gerilimler ve sosyo-kültürel yapısı itibarıyla de Tarlabası (Öktem, 2018) gibi örneklerle paralellikler Balbey’deki süregelen çözümsüzlük hali, mülk sahipleri ile kiracılar arasındaki gerilimi besleyerek iç damgalama sürecini de güçlendirmektedir.

Ayrışmanın Zeminleri ve Soylulaştırma Çağrılarının Görünümleri

...Burada radikal bir değişim olsa güzelleşse onlar da kendilerine uygun başka yerlere giderler. Buraları da Antalya’ya yakışır bir cazibe merkezi olur (B1).

Balbey’deki soylulaştırma beklentisinin farklı gerekçeleri bulunmaktadır. Fakat B1’in ifadesi damganın soylulaştırma ve markalaşmayla ilişkisini ortaya koyması açısından çarpıcıdır. Zira soylulaştırmanın kentsel yenileme ile bağlantısına (Smith, 2006, s.15), markanın dışlayıcı karakterine ve kültürel boyutuna (Zukin, 1995) gönderme yaparak literatürdeki pek çok tartışmayı içerisinde barındırmaktadır.

Mülk sahipleri ve kiracılar birlikte yaşamalarına rağmen bu çeşitlilik fiziksel yakınlıkla sınırlıdır. Balbey tam anlamıyla “mekânsal olarak bütünleşmiş” fakat

“sosyal olarak ayrılmış” (Thurber, Bohmann ve Heflinger, 2018, s.1866) bir mahalledir. Özellikle mülk sahiplerinin kiracıları mahallenin çöküntü alanına dönüşmesinin sorumlusu ve restorasyon projesi önünde engel olarak gördüklerinden, mahalledeki “melez yaşam biçimleri” (Öncü ve Weyland, 2013, s.27) sosyal çatışmaları ve ayrışma taleplerini arttırmaktadır. Karma topluluklarda görül- düğü gibi, Balbey’de de damganın yönetimi içerideki sembolik ayrışmanın ara- cına dönüşmektedir.

Soylulaştırma talepleri damgalar üzerinden gerekçelendirilmektedir. Mülk sahipleri soylulaştırma beklentilerini kiracıların sınıfsal ve kültürel konumlarını itibarsızlaştırıcı kategorilerle yeniden inşa edip, onların Balbey’e, kent merkezine ve Antalya’nın markasına ait olmadıkları iddialarıyla temellendirmektedir. Böy- lece kiracıların etnik kimlikleri, sosyo-ekonomik konumları ve yaşam biçimleri ile kent kimliği ve şehrin marka değeri ilişkilendirilerek dönüşümün gerekçesi oluş- turulmaktadır.

Soylulaştırmayı Arzulamak: “...Burada radikal bir değişim olsa güzelleşse”

Balbey örneği neoliberal kentleşmenin merkezindeki soylulaştırmanın (Smith, 2006, s.15) tabandan gelen taleplerle ilişkisini de göstermektedir. Mülk sahipleri kiracıların ‘radikal’ bir hamleyle Balbey’den sürülmelerini mahallenin ve kentin selameti için gerekli görmektedirler. Oysa Balbey’deki demografik değişimin ne- deni kentteki soylulaştırma dalgasının kendisidir. Çünkü bu insanlar çevredeki gecekondü bölgelerinin dönüştürülmesiyle oradan oraya savrulurarak Balbey’e gelmişlerdir. Mahallenin geleceğine ilişkin etkileri veya eylemleri de söz konusu değildir. Aksine kaderlerine boyun eğmiş durumdadırlar. Balbey’den gönderil- diklerinde kimisi kentin çeperlerine gideceklerini kimisi de kenti tamamen terk edeceklerini ifade etmektedir.

...Biz kiracıydık zaten bir yer göstermediler (B13).

...Kiracıya kim soracak kimse sormuyor...Mazı dağının kenarına, 15 km uzağa gide- ceğiz (B12).

... (Balbey’de yıkılırsa) b**u yeriz. Ben nasıl vereyim 10 lira, 12 lira (bin). Bir kira 10 lira. Ben de giderim memleketime. Kütahya’ya. 10 lirayı nasıl vereyim. Karnımı zor doyuruyorum (B14).

Damgalamalar yapısal problemleri görmezden gelip, sorunları -dezavantajlı- ların aleyhine- en kısa yoldan çözmeyi içsel olarak makul kılmaktadır. Böylece soylulaştırma bir tür “kolektif iyilik” (Wacquant, 2008, s.198) olarak rasyonelleş- tirilmektedir. Soylulaştırma taleplerinin detayları ise damgalamanın soylulaş- tırma ve “kolektif iyilik” söylemi arasındaki ilişkisini dışa vurmaktadır.

Bir bölgedeki sakinler yaşadıkları mekânın toplumun geri kalanının gözündeki anlamını kavrayabilir fakat bu her zaman damgaları içselleştirmelerini gerektirmez (Otero vd., 2024, s.466). Aksine damgalarla mücadele edecek karşı stratejiler üretebilirler. Balbey örneğinde de mülk sahipleri mahallenin mevcut durumunun farkındadırlar. Fakat bunu mahallenin içerisinden geçtiği uzun bir türbülans olarak değerlendirmekte ve makus kaderlerinin dönüşeceğine inanmaktadırlar. Onlar açısından bu gidişatı değiştirecek olan mahallede kiracılara yönelik bir soylulaştırma hamlesiyle restorasyon projesinin başlatılmasıdır. Radikal bir dönüşümün mahalleyi güzelleştirmesi yönündeki beklentilerinin nedeni de kiracıları Balbey'in bugünkü durumdan sorumlu tutmalarıdır. Kentin büyüme dinamikleri, kaynakların eşitsiz dağılımı, koruma kanunun doğru uygulanmaması gibi yapısal nedenler dışarıda bırakılarak problemlerin tamamı bu insanların kimlikleriyle, sosyal sınıflarıyla, yaşam tarzlarıyla ve meslekleriyle ilişkilendirilmektedirler.

...Romeni de var, Suriyelisi de var, Afgani da var. Şimdi depremzede de var. Düzgün kiracı da var ama düzgün insan yaşayamıyor (B6).

...Yaktılar mesela tinerciler. Affedersin çingeneler olduğu halde o seneye kadar çok güzel yaşadık biz onlarla (B8).

...Burada oturanlar işgalci hepsi, uyuşturucu içiyorlar, karılarını dilendiriyorlar (B4)

...7 göbektir Balbey'deyiz. Balbey'de doğdum. 74 yaşındayım. Mahallenin tadı yok maalesef. Kürdü var, Suriyelisi var (B10).

Bölgesel damgaların üretiminde mahalleyi bozan 'ötekiye' dair seçici ve çok isimli bir kolaj vardır (Wacquant, 2007, s.72). Balbey'de Romanlar, Suriyeliler, Afganlar, tinerciler, Kürtler bu kolajın parçalarıdır. Yaftaların çok merkezli / isimli oluşu, esasen kent yoksulu olan insanları ortak bir zeminde ele almayı imkânsız hale getirerek (Wacquant, 2007, s.72) sınıf ayrımlarını görünmez kılmadır (Kallin ve Slater, 2014, s.1362). Kiracıların sadece yoksul olduklarını, sorunların da yoksullukla ilişkili olduğunu söylemek radikal bir biçimde gönderilmelerinin sosyal ve psikolojik zeminini zayıflatır. Hele ki eşitsizlikleri gizleyecek damgalamalar olmaksızın, 6 Şubat 2023'te yaşanan ve ülkeyi yasa boğan depremin mağdurlarını bu kolaja dahil etmek mümkün değildir.

Yoksulluk ve mağduriyet bir kenara bırakıldığında, bu insanlar Balbey'i bozan kötü yabancılar olarak yaftalanmaya hazır hale gelmektedir. Mahalledeki taraflar eski güzel günlerin bir parçası olan, saf bir Balbeylilik cevherini taşıyan mülk sahipleri ile sonradan gelen, orta sınıf değerlerini taşıyamamakla, sapkın yaşam tarzına sahip olmakla damgalanan kiracılar şeklinde kurulmaktadır. Eski güzel günleri yok eden kiracılar mahallenin bir parçası değil aksine gelecekteki bir Balbey Rönesansı'nın önündeki engeldirler.

Oysa mülk sahiplerinin belediye ile giriştiği mücadelenin temelinde de soylulaştırma korkusu yatmaktadır. Müzakere sürecinden dışlanmak, mahallenin ranta açılarak otantik biçiminin bozulması, haklarını alamamak ve mahalleden gönderilmek gibi endişeler mülk sahiplerinin itirazlarının merkezindedir. Öte yandan Türkiye’de idarenin dönüşüm süreçlerini hak sahipleriyle sürdürme ve kiracıları dışarıda bırakma eğiliminin (Şen ve Öktem, 2013, s.218) Balbey’deki mülk sahiplerinde de karşılık buluyor olması ve soylulaştırma talepleri, soylulaştırmaya bir ilke üzerinden değil de hak edenler ve etmeyenler çerçevesinden baktıklarını göstermektedir. Burada “kent hakkının” (Harvey, 2013) yerini ekonomik haklar alırken soylulaştırmayı hak edenlerin nerede yaşaması gerektiğine dair fikirlerini damgalar üzerinden temellendirmektedirler. Mahallenin itibarını korumak için azınlıkların dışarıda tutulması stratejisine (Watt, 2006, s.788) kaynaklık eden damgalar mülk sahiplerinden kurumlara kadar geniş kesimlerce yeniden üretilmektedir.

...erkeklerin dahi yürüyemediği bir yer. ...güvenli bir yer değil, (insanlar) yolu uzatıyor çünkü korkuyor (K3-ABB).

...Güvensiz bir bölgeydi, elini kolunu sallayarak girilemiyordu (K5-ABB).

...şu an mahallede yürüyemem. Baya tinerciler vs. gibi güvenlik sorunu var (K4-Şehir Plancıları Odası).

...kimlik sorunları, otopark ve ulaşım, halkın bilinçsizliği gibi sorunlar bulunmakta, bu alanlar kent kimliğine ve turizme yeterli katkıyı sağlayamamaktadır” (Antalya Kent Konseyi, 2015, s. 113).

Damganın üretiminde kurumlar son derece etkindir (Wacquant, 2024, s.86-87). Balbey örneğinde de Kent Konseyi’nden belediye birimlerine ve STK’lara kadar damgalayıcı dil ve -mutenalaştırma pahasına- sorunları dönüşüm projeleriyle çözmeyi şiar edinmiş neoliberal kentleşme mantığı yukarıyı ve aşağıyı birbirine bağlamaktadır. Tıpkı İstanbul Tarlabası, Taksim, Sulukule, Ayazma, Tenke İzmir Limontepe, Ankara Çiğir, Altındağ örneklerinde olduğu gibi (Akaya ve Yilgür, 2019; Atılğan, 2019; Bektaş Ata, 2021; Mercan, 2019, s.183; Pérouse, 2018, s.93; Şahin, 2010; Yücel, 2016) gecekondulu yaşamını suçun, tembelliğin, işgalciliğin mekanları olarak damgalamak (Türkün, 2019, s.74; Yalçın vd. 2014, s.53; Yardımcı, 2020) ve soylulaştırma eliyle kestirmeden sonuca ulaşmak Balbey’de de tek seçenek olarak görülmektedir. Bu noktada neoliberalizmin “başka yol yok” mottosu kentlerdeki alternatif modelleri⁷ dışlayacak şekilde toplumun kılcal damarlarında gezinmektedir.

⁷ Örneğin B8 hurdacıların hırsızlık mallarını almamaları ve belediyenin denetlemesi şartıyla çek çek arabalarının üzerine Balbey logolarının yapılandırılması ve mahallenin bir parçası haline getirilebileceklerini ifade etmektedir. Fakat bu teklifi ne kurumlardan ne mahalleliden ne de dernekten bir karşılık bulamamıştır.

Markaya Yakıştırmamak: “...onlar da kendilerine uygun başka yerlere giderler”

Bir yere uygun olmak / olmamak kente ve mekâna dair sembolik bir sınır çizmektir. Bu sınırın hatları çoğunlukla toplumsal damgalarla belirlenir. Kimi zaman yoksulluk, kimi zaman kültür fakat çoğunlukla ikisi birden -özellikle mekân politikalarının hedefleriyle uyumsuzluk gösterdiğinde- kimlerin dışarıda bırakılacağını netleştirir. Balbey’de de dezavantajlı kiracılar mahalleye ve kent merkezine uygun görülmemektedir. Bu dışlama eğilimi bir ayağıyla sınıfa diğer ayağıyla kimliklere gönderme yapan bir damgalama kompozisyonuyla şekillendirilmektedir.

...Safi çingeneler oturur. Karşısı 500 liraya oturuyor. Burası şehrin göbeği (B3).

...Normal oturulabilecek ev 1000 lira 1200 lira⁸ Ama müstakil evler, yıkık dökük evler olursa 300’e, 500⁹e veriyorlar. ...Kiracıların durumu memnun yani çarşının ortasında uygun fiyata duruyorlar (B1).

...Buradaki evler çok ucuz bir şekilde, gelişigüzel fiyata kiraya verildi (K2-Kent Konseyi).

İlk olarak kiracıların sınıfsal konumlarına gönderme yapılmaktadır. Mahalledeki yoksulların kentin cazibe merkezinde yaşamaları bir itiraz nedenidir. Mahalleliye göre bu insanlar gelirlerine yaraşır bölgelerde -Antalya’nın daha uzak çeperlerinde- yaşmalıdır. Bu sınıfsal yerleşme fikrinin merkezinde kiralar vardır. Antalya’nın büyüyen turizmi 100-200 metre ileride pansiyonlarla, AirBNB ile hızla yükselen bir piyasa oluştururken mahallenin durumu mülk sahipleri açısından problemlidir. Keza bu kira farkının kapanması, mülk sahiplerinin dönüşüm sonrası beklentilerinin başında gelmektedir. Öte yandan neredeyse yıkılmaya yüz tutmuş konutları ve alt yapıdan yoksun haliyle Balbey’in (dışarıdaki elektrik kabloları, kırık ve düzensiz parke yollar, yanmış-metruk binalar vb.) çevredeki kira gelirlerine ulaşması mümkün değildir. Tüm bunlar düşünüldüğünde kıyaslamanın coğrafi konum ve gelecek beklentisiyle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır.

Böylece kentteki değişim rüzgarları kimin nereye layık olduğunu da belirlemektedir. Küresel bir marka olma furiasıyla yeniden değerlendirilen kent merkezlerinin yenilenmesine, bölgenin sınıfsal ve kültürel olarak yeniden konfigürasyonu eşlik etmektedir (Suner, 2018, s.56). Bu noktada kentin ekonomi politikası Antalya ve Balbey’de kimlerin yaşaması gerektiğine dair kabullerin meşruiyet kaynağıdır. Ne dezavantajlı kesimler bu paralarla kentin merkezinde yaşamayı ne de Balbey bu kiralarla yaşanılabilir olmayı hak ediyordur.

⁸ 45-50 \$.

⁹ 13,5-22,5 \$

Diğer taraftan bu yeni konfigürasyona dair söylemlerde sınıftan ziyade kültür ve kimlikler öne çıkmaktadır. Bölgesel damgalama bu noktada işlevseldir. Balbey'deki dezavantajlı kesimlerin sınıfsal sorunları görünmez hale gelirken (Kallin ve Slater, 2014, s.1362) kültürel sınırlar mahallenin geçmişi ve tarihsel önemi ile kimlikler arasında inşa edilen sembolik hatla çizilmektedir.

...Burası mütevazı insanların olduğu güzel bir yerdi (B4).

...Hiçbir sorunumuz yoktu. Ama tinerciler, toplayıcılar gelince bozuldu mahallemiz (B8).

...Önceden mahallede biri hôt dese herkes çıkardı. Şimdi azınlık bunlar (mülk sahipleri). Antalya'nın yerlisi ama azınlık (B7).

.... İnsanlar orayı terk ediyorlar, zaten orada sosyal yapı ortadan kalktı (K1-Kent Konseyi).

Ayrışma stratejileri ise kimi zaman farklı okullara gitmek, ayrı mekanlarda sosyalleşmek iken (Watt, 2009, s.2874) kimi zaman -Balbey'de olduğu gibi- kimlikler ve hatıralarla kurulabilir (Garbin ve Millington, 2012, s.2075). Balbey'deki kültürel ayrışma kiracıların mahallenin geçmişiyle bağları olmadığı ve mahalleyi bozdukları söylemleriyle inşa edilmektedir. Yani kiracılar sadece ekonomik pozisyonları itibarıyla değil kültürel olarak da Balbey'e yakışmayan, mahalleyi bozan ve "mahallenin itibarına gölge düşüren" (Shmaryahu-Yeshurun ve Ben-Porat, 2020, s.2518) insanlardır. Tüm bu söylemler sadece mahalleyle sınırlı değildir:

"...(Balbey'de) işlevsiz alanların farklı insanların yaşam haline gelmesiyle güvenlik sorunu yaratması, aydınlatmanın yetersiz oluşu, fonksiyonların tam olarak belirlenmemesinden kaynaklanan kimlik sorunları, otopark ve ulaşım, halkın bilinçsizliği gibi sorunlar bulunmakta, bu alanlar kent kimliğine ve turizme yeterli katkıyı sağlayamamaktadır" (Antalya Kent Konseyi, 2015, s. 113).

...Buralara Suriyelilere sözleşme imzalamayacaksın. Biri imzalasa basacaksın cezayı. Olmaz böyle bir yerde, sit alanı, koruma altında olan bir yeri dışardan gelen adama kiralayamazsın. Mesela havalimanının orada Altınbaş Mahallesi açıldı. Herkes ev alabilir orada ama yabancılar alamıyor. Neden havalimanına yakın, stratejik bir yer. Burada stratejik. Şehrin göbeği. Valilik, kaymakamlık, askeriye burada. Ve koruma altında diyorsun (B7).

Öyle görünmektedir ki damgalanmış toplulukların soylulaştırılması talebinin gerekçeleri gündelik sorunlardan, kent kimliğine ve hatta güvenlik konularına kadar genişlemektedir. Özellikle Romanlar gibi tarihsel ve küresel olarak toplumdan kopukluk, ahlaki normlara uyum göstermemek vb. şekillerde damgalanmış bir halk (Barth, 2001, s.34) söz konusu olduğunda bu söylemler daha güçlü ve

kolay dışa vurmaktır. Tüm bunlara Suriyeli göçmenlere dair gerginlik de eklendiğinde Balbey'deki soylulaştırma beklentisi kentin selameti için bir gereklilik olarak sunulabilmektedir.

Nihai Hedef: “... Buraları da Antalya'ya yakışır bir cazibe merkezi olur”

Radikal değişimle yoksulların kendilerine uygun bir yere gitmesi ve Balbey'in Antalya'nın markasına yakışır hale gelmesi arasındaki bağlantı markanın dışlayıcı karakterinin kültürel boyutuna da (Zukin, 1995, s.47) ışık tutmaktadır. Balbey örneği, markanın kültürel kodları ve kimlerin neden dışarıda bırakılacağı hususlarında mülk sahiplerinin ve kurumların birbirine ne denli yaklaştığını göstermektedir.

...Bizde bekliyoruz olsun diye, bıktık artık kalite düşüyor. Binalar virane olunca giren çıkan ona göre adam oluyor... buradaki yerlerini de bu tip insanlara kiraya verince sonuç böyle oluyor. ...böyle eğlenmeyi seven hareketli insanlar. Onları da hoş görüyoruz. Onların da kültürleri öyle ... Vatandaşlar, hareketli vatandaşlar (B1).

...O dokuyu, kente bir cazibe merkezi haline getirmeyi başaramadık... Çok vasıfsız, çok niteliksiz, çok kötü amaçlarla kullanan insanların mekânı haline geldi (K2-Kent Konseyi).

Soylulaştırma, kentin refahına gönderme yapan cazibe merkezi söylemiyle desteklendiğinde toplumsal faydanın konusu haline gelmektedir. Bu tabloda dezavantajlılar, kentin markalaştırılması yolunda çözülmesi gereken bir problemdir. Vasıfsız, niteliksiz insan, kalitenin düşmesi, cazibe merkezi haline getirememek gibi söylemler özü itibarıyla orta/orta üst sınıf yaşam tarzına gönderme yapmasına rağmen tartışmanın sınıfsal karakteri gizlenmektedir. “Virane olunca giren çıkan ona göre adam oluyor” söylemi sınıf, kimlik ve markalaşmanın üst üste bindiğini göstermektedir. Virane binalarda yaşamak durumunda kalmak bir yarıyla yoksulluğu ifade ederken, “ona göre adam” olmak sınıfsal pozisyonun kültürel bir kimlikle özdeşleştirilmesidir. Sistem için “lüzumsuz” olarak görülen kesimler (Wacquant, 2008, s.192) damgalayıp (“niteliksiz”, “vasıfsız”, “hareketli vatandaşlar”, “farklı insanlar”) problemler de insanların hikayesinden ve koşullarından bağımsız bir tercihin ve kültürün sonucu olarak tanımlandığında, onları markanın mekanlarından kovmak tek yol olarak sunulabilmektedir.

...şu an orada yaşayan insanlar mülk sahibi insanlar değil, kiracılar. Hırsız var, alkolik olanı var. Oranın halk yapısı kötü yani. Orayı düzenlemek ve şehre dahil etmek için bir proje geliştirildi (K5-ABB)

Bölgesel damgalamalardaki genelleme, homojenleştirme (Garbin ve Millington, 2012, s.2075) ve çeşitliliği yok sayma eğilimleri (Wacquant, 2008, s.194) Balbey'in

soylulaştırma eliyle kente eklemelenmesi projesinde kritik rol oynamaktadır. Sapkın davranış bu insanların kültürü olarak tanımlanarak bireysel farklılıklar görünmez kılınmakta ve çözüm de toptan bir sürgünde aranmaktadır. Oysa bu topluluklar da kendi içlerinde farklılaşmaktadır. Özellikle kadınlar ve çocuklar bahsi geçen şiddetin, bağımlılığın ve suçun kurbanıdır. Örneğin günde 3-4 dolar karşılığında apartman temizleyip evini geçindirmeye, hasta eşine bakmaya ve çocuklarını okutmaya çalışan mahalledeki Romen kadının (B14) hayata tutunma çabası, mülk sahiplerinin kiracılara karşı tutumunda bir değişikliğe neden olmaktadır. Çalışkanlık, aile yaşamına önem vermek, suçtan kaçınmak gibi öne çıkarılan orta sınıf değerlerine sahip olmak onu bütün bu damgalardan kurtarmamaktadır.

Burada bireylerin toplumla kurduğu ilişkiden bağımsız bir durum söz konusudur. Suçun şahsiliği ve birey bazında değerlendirme damganın işlevlerini zayıflatır. Zira suçun bireyselliğinin yerini kolektif bir “leke” aldığında, hedef alınan grupları dışlanmanın zemini de inşa edilir. Böylece nitelsiz ve vasıfsız damgalarının sınıfsal karakteri iyice belirginleşir. Problem sürekli öne çıkartılan suç olgusundan ziyade markanın hedeflediği yaşam tarzının sınıfsal gerekliliklerine ayak uyduramamakla ilgidir. Sonuç olarak damganın asıl amacı da dışarıya vurulmuş olur: Ahlaki yoksunluk ve kültürel zayıflık söyleminin altında, yoksulluğun kente ve kentin markasına yakıştırılmaması yatmaktadır. Bütün bu hikâyede kazananların / kazanmayı umanların kaybetmesi kesin olanlara uyguladığı simgesel şiddetin, kentin markaya giden yolunu açmaktaki rolü belirginleşir.

Kurumların Eli: “...Buradaki güvenlikle imarın, restorasyonun ne alakası var?”

Damgalanmış bir bölgeyi anlatılar üzerinden tasvir etmek kimi zaman distopik bir tablo ortaya çizme ve sorumluluğu bireylere yükleme riski taşır. Akademisyenler de bürokratlar, gazeteciler, sivil toplum aktörleri kadar damganın üretiminde etkin rol oynayabilirler (Wacquant, 2007, s.67). Bu risklerden kaçınmak adına bölgedeki gelişmelerin sosyo-politik arka planının tartışılması önemlidir (van Eijk, 2012: 3024).

Bölgesel damgalamanın üretiminde devletin rolü kritiktir (Kallin ve Slater, 2014, s.1354). Damgalamayı bir bölgenin dönüşümünde meşruiyet kaynağı olarak kullanan devlet (Kirkness ve Tijé-Dra, 2017, s. 242) kolektif lekeyi yatırımların önünün kesilmesi için ürettiğinde (Kallin ve Slater, 2014: 1353-1354) buradaki ilişkileri yıpratır (Verdouw ve Flanagan, 2019, s.3389-3390). Böylece -özellikle karma topluluklarda- iç damgalama eğilimi güçlenir.

Mülk sahipleriyle görüşmelerde baskın unsurlardan biri yalnızlık halleridir. Çoğu görüşmeci kamu kurumlarının, STK’ların ve siyasi partilerin onları mevcut

sorunlarla baş başa bıraktıklarını ifade etmektedir. Altyapı/üstyapı hizmetlerinden temel güvenliği sağlamaya kadar kamunun kayıtsızlığı mahalledeki gerilimi gün geçtikçe arttırmakta ve mahalledeki damgalama süreçlerini yeniden üretmektedir.

...(Diğer mahalleler) bakıyor çöpüm toplanmış diyor ki iyi belediyeçilik hizmeti alıyorum. Fotoğrafın bütününe bakmak lazım. ...Burası temiz burası kirli o zaman masa kirlidir bana göre. ...Bak kenara otlar yığıldı, kurudu. Ne olacak o otlar? Biri sigarayı attığı zaman çıra gibi yanacak. Hani senin belediyeçiliğin? (B2-BALDER)

Sosyal sınırların keskin biçimde çizilmesi o bölgenin kontrolünü kolaylaştırır (Iyer ve Pryce, 2024, s.785). Balbey’de bu sınır içerisi ve dışarısı arasında altyapı/üstyapı hizmetlerindeki farkla çizilmektedir. Böylece içeride olmanın maddi yükü arttırılarak mahalledeki gerilim yükseltilmekte ve mülk sahiplerinin dönüşüm sürecine dair sabırları azaltılmaktadır. Kırık dökük parkeler, yol kenarlarını sarmış yabancı otlar, yanmış ve öylece bırakılmış binalar / molozlar mahallenin hâkim dokusudur. Oysa hemen 200-300 metre ileride kamusal hizmetlerin olağan bir şekilde gerçekleştirildiği bir kent yaşamı mevcuttur. Ticaretin, turizmin ve gece hayatının canlı olduğu bu bölgelerde temiz sokakları, düzenli peyzajı ve yoğun güvenlik önlemleriyle ‘steril’ bir yaşam sürdürülürken, Balbey bunlardan yoksundur. Temel hizmetlere erişemeyen mülk sahiplerinin öfkeleri ise belediyeye olduğu kadar kiracılara da yönelmektedir.

...Burada 8, 9 tane hurda deposu var. Bütün Antalya’nın hurdasını topluyorlar buraya, ayrıştırıyorlar, ondan sonra büyük kamyonlara atıyorlar. Bir pislik, sinek, görüntü kirliliği (B1).
...Geçen kendi evimin karşısındaki eve girdim adam hurdacı dükkânı yapmış. Pislikten girilmiyor. Aslında yasaklandı ama hâlâ var (B11).

Balbey’deki geri dönüşüm işlerinin düzensizliği ve denetimsizliği kentin atıklarının mahalleye taşınmasına, altyapının yıpranmasına ve fare/sinek/sivrisinek gibi problemlere neden olmaktadır. Burada kamunun ihmali, bölgesel damgalamanın tipik unsurlarından olan “kir” ve “tiksinti” söylemlerine (Kirkness ve Tijé-Dra, 2017, s.245) Balbey’de somut bir zemin yaratmaktadır. Hayatlarını geri dönüşümle idame ettirenler kiri, çöpü mahalleye taşıyan ve Balbey’i fiziksel ve sosyal açıdan kirleten kesimler olarak kabul edilmektedirler. Diğer taraftan kamunun bu konudaki kayıtsızlığı da barizdir:

...Geri dönüşüm tamam güzel belediyenin el atıp, daha düzenli, daha sağlıklı bir şekilde yapması gerekmiyor mu? (B8).

... Ben buraya Antalya’nın çöp dönüşüm merkezi diyorum (B10).

... belediyeyle hurdacı sorunlarını anlattık ... geçen sene toplantıda böyle olmaz dedim. Eylem yapacağız, yerel değil ulusal basına duyurmamız lazım. ...Biz biraz dik duruş ortaya koyunca onlar da ilgilenmek zorunda kaldı. Birkaç operasyon yaptılar. Belediye hurdacıları mühürledi. Emniyet yaptı güvenlikle ilgili rutin çalışmalar devam ediyor. (B2-BALDER).

Hurdacılığın yasaklanmasına rağmen denetlenmemesi ve sit alanlarında dahi yapılabilir olması kamunun ihmalini göstermektedir. Esasen gerekli denetimlerin yapılmaması hem koruma kanuna hem de belediyeçiliğin gereklerine aykırıdır. Bu noktada derneğin konuyu kamuoyuna taşımaya sonucunda bazı adımların atılmış olması, kamunun Balbey’deki sıradan kentsel hizmetleri dahi yerine getirmedeki isteksizliğini göstermektedir. Mahalleli -kentin geri kalanının aksine- temel hizmetlere erişebilmek için ekstra çaba göstermek durumundadır.

Altyapıdaki eşitsizlik basitçe bir peyzaj meselesi değildir. Vatandaşlık haklarının dağılımı, teslim edilmesi veya ellerinden alınmasına ilişkin bir göstergedir (Lemanski, 2022, s.667). Ayrıca Balbey’deki durum sadece belediyeçilik hizmetlerindeki eksiklerle de sınırlı değildir. Aynı zamanda liberal dünyanın temel ilkesi olan mülkiyet hakkının korunması noktasında da problemler yaşanmaktadır.

... adam geliyor bakıyor eski ev. Camını bir kırıyor bakıyor ses yok, kapısını kırıyor yine ses yok. Oradan içeriye giriyor. Elektrik su bağlatıyor, camını taktırıyor baya oturuyor içeride. İşgalciler var komedi gibi (B1).

... Romenlere veriyorlar, onlarda bir ay iki ay kira ediyorlar sonra yok. Kaç tane eve camı kırıp girdiler sahipleri çıkartamadı. (B9).

... Çoğunun elektrik, suyu açık zaten. Zor bir şey değil yeter ki parayı ver (B5).

... Gelmişler girmişler konağa. ...Torunu avukat, o bir şey yapamadı sözleşme yaptılar. İzbandut gibi herifler. Kızcağızı üzerindekiyle tartsak 55 kilo gelmez (B10).

Mülk sahipleri “işgalciler” olarak tanımladığı kişilerin boş gördükleri evlere zorla girdiklerini ve kira vermeden yaşadıklarını ifade etmektedir. İşgalcilik meselesindeki çatışmaların artık fiziksel güçle çözülür noktaya geliş temel mülkiyet hakkının ne denli zayıfladığını da ortaya koymaktadır. Dahası mülk sahipleri belediyenin elektrik, su bağlatmak gibi takibi kolayca yapılabilen hizmetleri vermeye devam etmesini kasıtlı bir tutum olarak yorumlamaktadır.

...İşgalciler durumumuz kötü diyerek belediyelerden sosyal destek aldıkları için elektrikleri, suları devlet karşılıyor. Onlara sigara parası yeme içme parası da veriliyor. Evi de işgal kira da vermiyorlar. Hava bedava su bedava (B2).

...Romenler işimiz yok diye belediyeden yardım alıyorlar. Belediyenin sırtında kambur bunlar (B9).

Güvenlik sorunları yoksullara dair kayıtsızlığı güçlendirmekte ve yoksulların toplumun vergileriyle geçindiğine dair yaygın damgayı (Atılğan, 2009, s.78) yeniden üretmektedir. Zira kamunun mülkiyet haklarını korumadığı bu ortamda mülk sahipleri, mevcut gerilimleri muktedir ve zayıf arasındaki bir çatışma olarak okumamaktadır. Bir avukatın kendi mülkünü savunamadığı şartlarda, evleri üzerindeki tasarruf haklarını kaybeden / kaybettiklerini hisseden mülk sahipleri

için bu fark anlamsızlaşmaktadır. Dahası mülk sahiplerine göre yaşananlar binlinçli bir stratejinin de bir sonucudur.

...İşlerine gelmiyor, uğraşmak istemiyorlar... Yani bu konularda bir çalışma yok. Ya işte efendim burada yeni bir çalışma (restorasyon)...Şimdi buradaki güvenlikle imarın, restorasyonun ne alakası var? (B2-BALDER).

...Ama bilerek burayı böyle bırakıyorlar. Zaman zaman olay olduğunda polis bile gelmiyor. Bıktırma politikası ama biz bıkmıyoruz (B9)

...İsteseler olmayacak şey yok. Benim bildiğimi polis bilmiyor mu? Temizlenmek istese neden temizlenmesin (B10)

...İsteseler bir saatte kökünü kuruturlar. Büyük ağababaların rantı var (B6).

...Güvenliği çözemeyecek olsa Zeytinköy'ü çözemezdi. Orayı çözen burayı hayli hayli çözer (B11).

...Buranın böyle olması hükümetin politikaları sonucu (B4).

...Bıktırma politikası (B8).

Pek çok çalışma devletin belirli grupları disiplin ve kontrol etmek için kentsel altyapıyı kullandığını göstermektedir (Lemanski, 2022, s.668). Tarlabası örneğinde de olduğu gibi temel hizmetlerden mahrum etmeye dayanan stratejiler (Öktem, 2018, s.233) Balbey’de de uygulanmaktadır. Burada vatandaş ve kentli olmaktan kaynaklı haklar dönüşümün gerçekleştirilmesi şartına bağlanmıştır. Bir başka ifadeyle kent hakkının yerini ekonomik haklar almıştır (Harvey, 2013, s.67). Mahalleye dönük bu “altyapısal şiddet” mülk sahipleri ile kiracıları karşı karşıya getirerek iç damgalama sürecini güçlendirmektedir. Çünkü gündelik yaşamın zorlaştırılması, dönüşüm sürecinde hak kaybına uğramamak için mücadelede veren mülk sahiplerinin ellerini zayıflatmaktadır. Bu bakımdan kiracıların varlığı belediyenin elinde bir koza dönüşmüştür. Bu belirsizlik ve kaygı dolu ortamda mülk sahiplerinin öfkesi dezavantajlı kesimlere yönelmektedir. Böylece damga bir tarafıyla mülk sahiplerinin öfkelerini kanalize ettikleri, kendi konumlarını güçlendirdikleri bir zemin iken diğer taraftan kamunun müzakere sürecindeki bir kozu olarak işlev görmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, dezavantajlı gruplar söz konusu olduğunda toplumun farklı kesimlerinin nasıl doğrudan ve dolaylı ittifaklar kurabildiğini Balbey Mahallesi örneğinde göstermektedir. Bu ittifakların merkezinde ise bölgesel damgalama mekanizmalarının soylulaştırma süreçlerini meşrulaştıran bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Politik aktörlerden medyaya uzanan geniş bir yelpazede üretilen bu söylemler, mülk sahipleri tarafından da yeniden üretilerek sınıfsal çıkarlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Tam da bu noktada kamu ve mülk sahipleri

arasında çelişkili bir ittifak oluşmakta, kentin ve mahallenin geleceğine dair beklentiler de seçici ilkeler üzerinden inşa edilmektedir.

İlk olarak bölgesel damgalamanın sınıfsal farkları gizlemedeki işlevi Balbey’de neredeyse eksiksiz bir biçimde çalışmaktadır. Kiracılar dönüşümün hiçbir aşamasında söz sahibi olmamalarına karşın dönüşümün önünde engel olarak görülmektedirler. Dahası onların geleceğine dair bir planlama da söz konusu değildir. Bu bakımdan kentin bir parçası değilmiş veya geçici süreliğine kentte yaşayan insanlarmış gibi görülmektedirler. Bu hikâyede onların tek işlevi kamunun mülk sahiplerini dönüşüme rıza göstermeleri için zorlama aracı ve mülk sahipleri için de dönüşümün gerekçesi olmaktan ibarettir. Her koşulda bu insanların yanlış yerde olduklarına dair mutabakat damgalamalarla gerekçelendirilmektedir. Kentin markalaştırılmasından fayda bekleyen kesimler arasında -bütün çatışmalarına rağmen- oluşan konsensüs kentlerin geleceğinin şekillenmesinde bölgesel damgalamaların rolüne dair bazı şeyler göstermektedir.

Bu durum, bölgesel damgalamanın hem dışlayıcı hem de işlevsel biçimde çalıştığını göstermektedir. Kentin markalaşma sürecinden pay almak isteyen gruplar arasında oluşan zımni uzlaşma, bölgesel damgalamaların kent politikalarındaki merkezi rolünü açığa çıkarmaktadır.

Ayrıca bu durum, neoliberal kentleşme sürecinin “kent hakkını” nasıl seçici biçimde dağıttığını da göstermektedir. Yıllardır çözilemeyen restorasyon sürecinde mülk sahipleri hak kaybına uğrayacakları kaygısıyla hareket etmektedirler. Mülk sahiplerinin projenin detayları hakkında tamamen bilgilendirilmemeleri, müzakere kanallarının kapalı olması ve Türkiye’nin içerisinde bulunduğu kentsel dönüşüm furyasında kaygılarını doğrulayacak pek çok örneğin varlığı tedirginliklerini ve öfkelerini derinleştirmektedir. Öte yandan dezavantajlı kesimlerin bütün bu süreçlerden doğal olarak dışlanması ve mahallenin soylulaştırılması konularında kamuyla ittifak halindedirler. Bu da ittifakın gerilimli doğasını ortaya koymaktadır.

Bu ittifak çerçevesinde mahalledeki damgalama eğilimleri bölgesel damgalama kavramına ilişkin kimi boyutları tartışmaya açmaktadır. İlk olarak Balbey örneği bölgesel damgalamanın nasıl üretildiğinden nasıl kabul gördüğüne kadar çeşitli stratejiler çerçevesinde açıklanması gerektiğini göstermektedir. Kavrama dair yerli ve yabancı literatürde kamunun ve medyanın rolü merkeze koyulmaktadır. Büyük oranda kentlerin kurumsal aktörlerince üretilen ve toplumda kabul gören bir sistematik karalamanın sonuçlarına odaklanan literatürde, bölgesel damgalamalara ilişkin toplumsal rızanın nasıl ürettiği sorusunun sistematik ve detaylı bir cevabı bulunmamaktadır.

Balbey örneği ise bu sorunun cevaplanması gerekliliğine işaret etmektedir. Mülk sahiplerinin aktardığı güvenlik ve problemleri kent hakkı kapsamında düşünülmalıdır. Oysa kamunun toplumsal düzeni sağlama görevini Balbey'deki dönüşüme bağlamış olması, mülk sahiplerini projenin şartlarına veya halihazırdaki koşullarda yaşamaya razı gelmek arasına sıkıştırmaktadır. Bu sıkışmışlık halinin kiracılara yönelik damgalamaları yeniden üretilmesindeki rolü açıktır. Bu noktada kamu için kiracılar sorun olmaktan çıkarken mülk sahiplerinin direncini kırmak için işlevsel hale gelmektedir. Bu bağlamda Balbey örneği devletin yalnızca söylem düzeyinde değil, altyapı ve güvenlik hizmetleri aracılığıyla da damgalanmayı kurumsallaştırdığını ortaya koymaktadır. Bu bakımdan meseleyi bahsedilen bağlamlarda ele alan ve farklı stratejileri açıklığa kavuşturan çalışmalara ihtiyaç vardır.

İkincisi kavramın farklı kentsel ölçeklerdeki işleyiş biçiminin dikkate alınmasıyla ilgilidir. Balbey içeriden ve aşağıdan damgalamanın güçlü olduğu bir örnektir. Bunu neoliberal kentleşme pratiğinin farklı ölçeklerdeki görünümleri kapsamında değerlendirmek mümkündür. Bugün küreselleşme ve markalaşma beklentisi metropollerden kasabalara kadar her yeri sarmış durumdadır. Küçük kentlerde de üretim mekanlarının tüketim mekanlarına doğru evrilmesi sürecinde soylulaştırma dalgası kendine özgü karakter kazanabilir. İstanbul başta olmak üzere metropollerdeki gelişmelere dair güçlü bir literatür bulunmakla birlikte daha küçük ölçekli kentler hala araştırılmaya muhtaçtır. Balbey örneği Wacquant'ın çok önemli bulmadığı içeriden ve aşağıdan damgalamanın farklı ölçeklerdeki kritik işlevini göstermektedir. Öte yandan Balbey'deki sonuçları karşılaştırabilmek ve ölçek kapsamında ortak sonuçlar üretip üretmediğini anlayabilmek adına farklı saha araştırmalarına ihtiyaç vardır.

Extended Abstract

Branding, Territorial Stigmatization and Gentrification (The Case of Antalya Balbey Neighborhood)

This study discusses the relationship between the stigmatization experienced by those not accepted as part of the brand and grassroots demands for gentrification in this period when cities are undergoing a branding frenzy. In the study, focusing on the historic Balbey neighborhood, which remains as a depressed area in the middle of Antalya, which is rapidly transforming with the branding process:

- 1) How the stigmatization process works in Balbey, a mixed community where people from different income groups and ethnic backgrounds live together,
- 2) The class, cultural and political dimensions of property owners' stigmatizing discourses and demands for gentrification and how they are related,
- 3) How the public sector disrupts basic services in the neighborhood, making daily life difficult and deepening tensions between property owners and tenants,
- 4) It will be discussed how the public reinforces property owners' stigmatizing discourse and demands for gentrification.

Within the scope of the study, the data of 14 participants were used, one of whom was the mukhtar of the neighborhood, one of whom was the association established by the property owners (BALDER), and the rest were residents of the neighborhood. Another group interviewed was the institutional actors of the city. Five of the interviews conducted with the managers of the sub-units of the Antalya Metropolitan Municipality, professional chambers in Antalya, and the City Council are included in this study.

Balbey Neighborhood is a slum neighborhood in the middle of the changing city center with the branding vision of Antalya, which gained momentum in the 2000s. The transformation of the neighborhood is one of the city's branding projects. In 2008, the restoration project was decided. Still, it could not be completed due to the struggle of the property owners with the municipality in order not to lose their rights and the constant change of hands of the metropolitan municipality during elections. The failure to complete the project, the neighborhood's transformation into a depressed area, the rent gap between Balbey and its surroundings, and daily problems increase the tension between property owners and tenants.

Since property owners see tenants as responsible for transforming the neighborhood into a slum and as an obstacle to the restoration project, they want them to leave the neighborhood. They justify these expectations by directing regional stigmas about the neighborhood towards them. In Balbey, stigma management has become a tool of internal symbolic segregation. Property owners justify their expectations of gentrification by reconstructing these people's class and cultural position with discrediting categories and claiming that they do not belong to Balbey, the city center, and the brand of Antalya.

The parties in the neighborhood are established as property owners who are part of the good old days, who carry the essence of pure Balbeyness, and tenants who are later arrivals, who do not have middle-class values and are characterized by deviant lifestyles such as substance abuse and alcoholism. The tenants are not a part of the neighborhood as people who destroy the good old days, but rather, they are the biggest obstacle to a future Balbey Renaissance.

Tenants do not fit into the city center and Balbey in terms of class and culture. The fact that the poor in the neighborhood live in the city's center of attraction is a reason for objection. According to the neighborhood residents, these people should live in areas worthy of their income - in the more distant peripheries of Antalya. At this point, the cultural configuration revalued by branding (Suner, 2018, p.56) and the city's political economy are the source of legitimacy for the assumptions about who should live in Antalya and Balbey.

On the other hand, rather than class, culture, and identities come to the fore in discourses on this new configuration. When the problematic place is paired with the discourse of problematic people, class dimensions become invisible (Kallin and Slater, 2014, p.1362). In other words, tenants are people who do not suit Balbey not only in terms of their economic position but also culturally, who spoil the neighborhood and "cast a shadow on the reputation of the neighborhood" (Shmaryahu-Yeshurun and Ben-Porat, 2020, p.2518).

When gentrification is supported by the discourse of the center of attraction, which refers to the city's prosperity, it becomes the subject of social benefit. In this picture, the disadvantages are the problems that must be solved to turn the city into a global actor. Discourses such as unskilled, unqualified people, declining quality, and inability to turn the city into a center of attraction conceal the class character of the discussion. However, they refer to the middle/upper-middle-class lifestyle in essence. The discourse "When it becomes a ruin, those who enter and leave become men accordingly" shows that class, identity, and branding overlap. By stigmatizing those seen as "unnecessary" for the system (Wacquant, 2008, p.192) and defining problems as the result of a preference and culture, gentrification are presented as the only way out. Underneath the discourse of moral

deprivation and cultural weakness lies the inappropriateness of poverty in the city and its brand that promises a 'sterile' life.

The state's role in producing territorial stigmatization is critical (Kallin and Slater, 2014, p.1354). When the state uses stigmatization as a source of legitimacy for the transformation of a region (Kirkness and Tijé-Dra, 2017, p. 242) and produces stigma to discourage investment (Kallin and Slater, 2014: 1353-1354), it also erodes relations (Verdouw and Flanagan, 2019, pp. 3389-3390). Many studies show that the state uses urban infrastructure to discipline certain groups (Lemanski, 2022, p.668). The fact that the state has conditioned the provision of urban services (landscaping, infrastructure, superstructure services) and security (such as the control of illegal parking lots, the prevention of drug sales/use, violence, and theft, and the occupation of houses) in the neighborhood on the consent of property owners to the transformation makes daily life in Balbey even more difficult. The "infrastructural violence" against this neighborhood also pits property owners and tenants against each other, strengthening the stigmatization process. This is because making daily life difficult weakens the hands of property owners who are struggling not to lose their rights in the transformation process. In this environment of uncertainty and anxiety, the anger of property owners is directed towards weaker groups.

The Balbey example shows that under the political economy-centered urbanization practice, the right to the city is selectively addressed from institutions to other segments of society and that regional stigmatization can turn into a justification for strengthening economic/class positions. Here, beyond the level of discourse, the state uses several tools, from the production of stigmatization to its acceptance through strategies such as mobilizing economic-political interests, limiting infrastructure/superstructure/security services, and making everyday life more difficult. Moreover, the Balbey example points out how the concept functions at different urban scales should be considered and that stigmatization from within and below may become more critical at various scales.

Kaynakça/References

- ABB. (2014). *Balbey Mahallesi sit alanı ve çevresi yenileme alanı ilanı gerekçe raporu*. Antalya BB.
- ABB. (2018). *Balbey yenileme projesi 1. etap fizibilite raporu*. Antalya BB.
- ABB. (2019). *T.C. Antalya Büyükşehir Belediyesi 2020–2024 stratejik planı*. Antalya BB.
- Akkaya, Ö., & Yılgür, E. (2019). Locally confined territorial stigmatization: The case of "Gypsy" stigma. *İdealkent*, 10(26), 214–253.
- Arthurson, K. (2002). Creating inclusive communities through balancing social mix: A critical relationship or tenuous link? *Urban Policy and Research*, 20(3), 245–261.

- Arthurson, K. (2010). Operationalising social mix: Spatial scale, lifestyle and stigma as mediating points in resident interaction. *Urban Policy and Research*, 28(1), 49–63.
- Atılğan, E. Ü. (2019). “Çin’in den subay, polis çıkmış mı ki ben olayım?” Damgalı mekânlar. In F. Şenol Cantek (Ed.), *Kenarın kitabı: “Ara”da kalmak çeperde yaşamak* (pp. 61–89). İletişim Yayınları.
- Barth, F. (2001). Giriş. In F. Barth, *Etnik gruplar ve sınırları: Kültürel farklılığın toplumsal organizasyonu* (A. Kaya & S. Gürkan, Çev., pp. 11–41). Bağlam Yayıncılık.
- Bektaş Ata, L. (2021). *Limontepe’de yaşamak, büyümek, beklemek: Kentsel dönüşüm öncesi bir mahalle anlatısı*. İdealkent Yayınları.
- Doğru, H. E. (2024). 2000’li yıllarda konut sektörünün ekonomi politikası ve devletin dönüşümü. *Mülkiye Dergisi*, 48(2), 313–342.
- Erman, T. (2020). *Mış gibi site: Ankara’da bir TOKİ-gecekondu dönüşüm sitesi*. İletişim Yayınları.
- Garbin, D., & Millington, G. R. (2012). Territorial stigma and the politics of Resistance in a Parisian Banlieue: La Courneuve and Beyond. *Urban Studies*, 49(10), 2067–2083.
- Gül, M. (2016). Antalya kent merkezi kültür ve turizm gelişim bölgesinde yer alan sit alanları ve bu alanlarda Antalya Büyükşehir Belediyesi’nce başlatılan çalışmalara ilişkin genel bir değerlendirme. *Planlama*, 38, 121–147.
- Harvey, D. (2013). *Asi şehirler: Şehir hakından kentsel devrime doğru* (Ö. Çelik, Çev.). Metis Yayıncılık.
- Hastings, A., & Dean, J. (2003). Challenging images: Tackling stigma through estate regeneration. *Policy & Politics*, 31(2), 171–184.
- Iyer, A., & Pryce, G. (2024). Theorising the causal impacts of social frontiers: The social and psychological implications of discontinuities in the geography of residential mix. *Urban Studies*, 61(5), 782–798.
- Kallin, H., & Slater, T. (2014). Activating territorial stigma: Gentrifying marginality on Edinburgh’s periphery. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 46(6), 1351–1368.
- Keleş, R. (2010). Türkiye’de kentleşme kime ne kazandırıyor? *İdealkent*, 1, 28–31.
- Kepenek, E., Gençel, Z., & Güç, B. (2015). Antalya tarihi kent merkezi ve yakın çevresindeki mekânsal değişimin günümüz kent formuna etkilerinin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 3(2), 77–84.
- Keyder, Ç. (2018). Arka plan. In Ç. Keyder (Ed.), *İstanbul: Küresel ile yerel arasında* (pp. 9–43). Metis Yayınları.
- Kirkness, P., & Tijé-Dra, A. (2017). Territorial stigmatisation, gentrification and class struggle: An interview with Tom Slater. In P. Kirkness & A. Tijé-Dra (Eds.), *Negative neighbourhood reputation and place attachment: The production and contestation of territorial stigma* (pp. 235–252). Routledge.
- Lemanski, C. (2022). Afterword: Citizenship and the politics of (im)material stigma and infrastructure. *Urban Studies*, 59(3), 663–671.
- Mercan, B. A. (2019). İleri marjinalite perspektifinden Altındağ’a bakış: Suçun mekânı, mekânın suçu mu? *İdealkent*, 10(26), 176–214.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar I* (S. Özge, Çev.). Yayıncılık.

- Otero, G., Ramond, Q., Méndez, M. L., Carranza, R., Link, F., & Ruiz-Tagle, J. (2024). The damages of stigma, the benefits of prestige: Examining the consequences of perceived residential reputations on neighbourhood attachment. *Urban Studies*, 61(3), 462–494.
- Öğünç, P. (2013). “Takdir edersiniz ki bir milyon dolar veren kimse bu manzaraya bakmak istemez.” In T. Bora (Ed.), *Milyonluk manzara: Kentsel dönüşümün resimleri* (pp. 129–155). İletişim Yayınları.
- Öktem, B. (2018). Tarlabası Yenileme Projesi: Yıkarak yeniden yaparken yitirilen tarih; yerinden edilen, mülksüzleştirilen, yoksullaştırılan yaşamlar. In H. Akarca & R. Doğan (Eds.), *Tarlabası: Bir kent mücadelesi* (pp. 227–241). TMMOB.
- Öncü, A., & Weyland, P. (2013). Giriş: Küreselleşen kentlerde yaşam alanı ve toplumsal kimlik mücadeleleri. In A. Öncü & P. Weyland (Eds.), *Mekân, kültür, iktidar: Küreselleşen kentlerde yeni kimlikler* (L. Şimşek & N. Uygun, Çev., pp. 9–41). İletişim Yayınları.
- Palmberger, M., & Gingrich, A. (2014). Qualitative comparative practices: Dimensions, cases and strategies. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 94–109). SAGE Publications.
- Pérouse, J.-F. (2013). Kentsel dönüşümün yaygınlaştırılması ya da suskun çoğunluğun acımasız zaferi. In T. Bora (Ed.), *Milyonluk manzara: Kentsel dönüşümün resimleri* (pp. 49–77). İletişim Yayınları.
- Pérouse, J.-F. (2018). Kapalı dikey rezidanslar ve üst sınıfların merkeze koşullu dönüş eğilimi: Eleştirel bir değerlendirme. *İdealkent*, 3(6), 84–95.
- Randolph, G. F., & Storper, M. (2023). Is urbanisation in the Global South fundamentally different? Comparative global urban analysis for the 21st century. *Urban Studies*, 60(1), 3–25.
- Ruming, K. J., Mee, K. J., & M’Guirk, P. (2004). Questioning the rhetoric of social mix: Courteous community or hidden hostility? *Australian Geographical Studies*, 42(2), 234–248.
- Shmaryahu-Yeshurun, Y., & Ben-Porat, G. (2020). For the benefit of all? State-led gentrification in a contested city. *Urban Studies*, 58(13), 2605–2622.
- Smith, N. (2006). Yeni küresellik, yeni şehircilik: Küresel kentsel strateji olarak soylulaştırma. *Planlama*, 2, 13–27.
- Smith, N. (2017). *Eşitsiz gelişim: Doğa, sermaye ve mekânın üretimi* (E. Soğancılar, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Suner, A. (2018). *Hong Kong–İstanbul: Şehri şahsileştirmek*. Metis Yayınları.
- Şahin, B. (2010). Tarlabası: “Medeniyetin 150 metre aşağı”. In P. Uyan Semerci (Ed.), *Hayalden gerçeğe: Tarlabası Toplum Merkezi deneyimi* (pp. 9–49). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Şen, B., & Öktem Ünsal, B. (2013). Derbent: Memleketin işçi mahallesi ya da küresel kentin “hukuksuz” gecekondü alanı. In A. Türkün (Ed.), *Mülk, mahal, insan: İstanbul’da kentsel dönüşüm* (pp. 189–227). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TEPAV. (2015). *Anadolu Kaplanları’nın yükselişi: Türkiye şehirleşme incelemesi*. The World Bank.
- Thurber, A., Bohmann, C. R., & Heflinger, C. A. (2018). Spatially integrated and socially segregated: The effects of mixed income neighbourhoods on social well-being. *Urban Studies*, 55(9), 1859–1874.

- Türkün, A. (2019). Dar gelirli kesimlerin yaşam alanlarında kentsel dönüşüm uygulamaları. In G. Kaya & A. Şeker (Eds.), *Dert yüklü mekânlar: Kentlerin yeni ve eskimeyen sorunları* (pp. 59–83). Nika Yayınevi.
- van Eijk, G. (2012). Good neighbours in bad neighbourhoods: Narratives of dissociation and practices of neighbouring in a “problem” place. *Urban Studies*, 49(14), 3009–3026.
- Verdouw, J., & Flanagan, K. (2019). “I call it the dark side”: Stigma, social capital and social networks in a disadvantaged neighbourhood. *Urban Studies*, 56(16), 3358–3374.
- Wacquant, L. (2008). *Kent peryaları: İleri marjinalliğin karşılaştırılmalı sosyolojisi* (M. Doğan, Çev.). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Wacquant, L. (2024). *Bourdieu şehirde: Kentsel teoriye meydan okumak* (N. Ökten, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Wacquant, L., Slater, T., & Pereira, V. (2014). Territorial stigmatization in action. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 46(6), 1270–1280.
- Watt, P. (2006). Respectability, roughness and “race”: Neighbourhood place images and the making of working-class social distinctions in London. *International Journal of Urban and Regional Research*, 30(4), 776–797.
- Watt, P. (2009). Living in an oasis: Middle-class disaffiliation and selective belonging in an English suburb. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 41(12), 2874–2892.
- Willig, C. (2014). Interpretation and analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 136–151). SAGE Publications.
- Yalçınan, M. C., Olgun Çalışkan, Ç., Çışgın, K., & Dündar, U. (2014). İstanbul dönüşüm coğrafyası. In A. Bartu Candan & C. Özbay (Eds.), *Yeni İstanbul çalışmaları: Smurlar, mücadeleler, açılımlar* (pp. 47–71). Metis Yayınları.
- Yardımcı, Ö. (2020). State stigmatisation in urban Turkey: Managing the “insurgent” squatter dwellers in Dikmen Valley. *Antipode*, 52, 1519–1538.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. The Guilford Press.
- Yücel, H. (2016). Varoşun üç hali: “İç varoş”, “parçalanmış varoş” ve “bütünleşik varoş”. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(1), 53–84.
- Zukin, S. (1995). *The cultures of cities*. Blackwell Publishers.

Özgür Öztürk

2014 yılında Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2017 yılında Akdeniz Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı’nda, 2024 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı’nda doktora derecelerini aldı. 2018 yılında Kastamonu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde araştırma görevlisi, 2021 yılında Kastamonu Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. Halihazırda Kastamonu Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görevini sürdürmektedir. Kent sosyolojisi alanında araştırmalarına devam etmektedir.

He graduated from the Department of International Relations at Ege University in 2014. He received his doctorate degrees from the Department of Sociology at Akdeniz University in 2017 and from the Department of Sociology at Anadolu University in 2024. In 2018, he worked as a research assistant at the Department of Sociology at Kastamonu University, and in 2021, he worked as a research assistant at the Department of Political Science and Public Administration at Kastamonu University. He currently continues his work as an Assistant Professor at the Department of Political Science and Public Administration at Kastamonu University. He continues his research in the field of urban sociology.

E-mail: ozgurozturk@kastamonu.edu.tr

Nadir Suğur

1988 yılında Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. 1991 yılında Bristol Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını, 1995 yılında ise doktorasını tamamladı. Aynı yıl Anadolu Üniversitesi'nde yardımcı doçent olarak akademik kariyerine başladı; 1997'de doçent, 2003'te profesör unvanını aldı. Bristol Üniversitesi'nde dersler verdi ve 1999-2000 yılları arasında Cardiff Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Çalışmalarını ağırlıklı olarak kent ve yoksulluk alanlarında sürdürmektedir.

He graduated from the Department of Sociology at Ankara University in 1988. He completed his master's degree at the Department of Sociology at the University of Bristol in 1991 and his doctorate in 1995. He began his academic career as an assistant professor at Anadolu University in the same year; he became an associate professor in 1997 and a professor in 2003. He taught at the University of Bristol and was a visiting lecturer at Cardiff University between 1999 and 2000. His work focuses primarily on the areas of urban studies and poverty.

E-mail: nsugur@anadolu.edu.tr

Yazar Katkıları/Author Contributions

Araştırmanın Tasarımı/ Conceptualization	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)
Veri Toplanması/ Data Curation	Yazar-1 (%70) - Yazar-2 (%30)
Araştırma, Veri Analizi, Doğrulama/ Investigation, Analysis, Validation	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
Makalenin Yazımı/ Writing	Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40)
Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi/ Review & Editing	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)

Fon Destek Bilgileri/Funding Information*: Bu çalışma herhangi bir fon veya destek almamıştır. / *This research received no external funding.*

Etik Beyan/Ethical Statement*: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / *It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.*

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları yazarlara ait olup, ticari kullanım hakkı dergimize aittir. Çalışmalar CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *“Copyright for works published in our journal remains with the authors, while commercial usage rights belong to our journal. The works are published open access under the Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives (CC BY-NC-ND) license.*

Değerlendirme/Reviewers Two external reviewers: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme/Double-blind

Yapay Zeka Beyanı/AI Disclosure: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. / *AI Disclosure No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study.*

Etik Bildirim/Complaints: bilgi@idealkentdergisi.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest*: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/There is no conflict of interest in this study.